

Edebiyatta Bedîyyeler ve Bir Kasîde-i Masnû'a İncelemesi

Sadettin Eğri*

Öz

İslâm medeniyeti içerisinde Arap, İran ve Türk edebiyatlarında örnekleri yaygın görülen bedîyyeler; her bir beytinde edebî sanatlardan örneklerin verildiği kasidelerdir. Arap edebiyatında İslâmiyetten önce cahiliye döneminde de mevcut olan bu sanatlı kasîdeler (kasîde-i masnû'a), Hz. Muhammed'i medhmetmek amacıyla yazılmaya başlandı. Beyit sayıları dört yüzü aşan bu şiirler, Abbasiler döneminde "bedîyyât" adı ile bir ilim haline dönüştü. Zamanla İran edebiyatında da örnekleri verilen bu sanat eserleri, farklı konuları işlemeye başladı. Türk edebiyatında ise fazla örneği görülmemektedir. XVI. yüzyılın büyük sanatkârı Lâmi'i Çelebi'nin sanatlı kasîdesi, bu çeşit eserleri tanımak için güzel bir örnektir. Lâmi'i Çelebi, kasîdesinin her beytinde edebiyatta kullanılan bir sanatı uygulamıştır.

Anahtar Kelimeler

belâgat, bedîiye, bedîyyât, kasîde-i masnû'a, Lâmi'i Çelebi

Giriş

Şiirin her beytinde bir sanatın gösterildiği masnû kasideler (kasâid-i masnû'a), bedîi sanatlar içerisinde değerlendirilmektedir. Cahiliye Devri'nden beri Arap edebiyatında örnekleri görülen sanatlı kasîdeler, Abbasiler Dönemi'nde bir ilim halinde kendini gösteren bedîyyât ile bir tarz olarak ortaya çıkmıştır. İran edebiyatında da muhtevaca zenginleşen masnû kasîdeler, Türk edebiyatında beğenilmesine rağmen yaygınlaşmamıştır. Bu tür kasideler temelde medhiye anlayışına dayandığı için ve her beyitte bir sanatı örneklendirme gereğinin zorluğu bu sebeplerden sayılabi-

* Yrd. Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü - Bursa / Türkiye
sadettin@uludag.edu.tr

lır. Bediyyât, aslında Hz. Peygamber'i methetmek için yazılan ve her beytinde en az bir bedîi sanat bulunan kasîdelere denir. Hassân bin Sâbit ve Kâ'b bin Züheyr gibi şairlerin Hz. Peygamber hayatta iken bu tür şiirler yazdığı bilinmektedir.

Bedi'yye, Emevi ve Abbasiler Devri'nde gelişerek günümüze kadar devam etmiştir. Ancak Hz. Peygamber'i methetmek için yazılan her kasîdeye bediyye denmemiş, bu tür kasîdelerde beyit sayısının en az elli olması, her beytin bedîi sanatlardan en az birini ihtiva etmesi, kasîdenin basît bahriyle nazmedilmiş olması, redif harfinin (revî) kesreli "mîm" olması gibi özellikler aranmıştır. Safiyüddin el-Hillî'den (ö.750/1349) XIX. yüzyıl sonlarına kadar İslâm dünyasında 100 kadar bediyye nazmedilmiştir.¹ Bediyyelerin her bir beytinde bir sanat sadece teknik olarak bulunabileceği gibi hem teknik hem de ifade olarak bulunabilir ve bu tarz beyitler o bedîi sanat için bir örnek teşkil eder. Bu eserlerde edebi sanatların çok olması sebebiyle bediyyelerin anlaşılabilmesi için şerhlere ihtiyaç duyulmuştur. Hillî (ö.750/1349), Nesîb Neşavî, İbn Câbir el-Endülüsî (ö.781/1379), Zeynüddîn Şa'bân b. Muhammed b. Dâvud el-Âsârî (ö.828/1424), Aîşe el-Bâûniyye (ö.922/1516), Tâhir el-Cezâirî (ö.1338/1919) gibi isimlerin 100 ile 400 beyti bulan kasîdeleri ve bu eserlerin şerhleri mevcuttur. XVIII. yüzyıldan itibaren Hürî Nikolavus (ö.1755), Nâsif b. Abdullah el-Yâzîcî (ö.1870), Ersânyûs b. Yûsuf b. İbrahim el-Fâhûrî (ö.1883) gibi şairlerin Hz. İsa'yı methetmek için bu kasîdelerden yazdıkları bilinmektedir (Kılıç 1992: 323-324).

XIII. yüzyıl sonlarından günümüze XX. yüzyıla kadar gelen kasîde-i masnû'a/bediyye yazma geleneği dinî ve sosyal hayattaki gelişmelere paralel olarak terkedilmeye başlanmıştır. Arap edebiyatından Fars edebiyatına geçen bu kasîde türü; Selmân-i Sâvecî (ö.778 veya 770/1376), Kıvâmuddîn-i Gencevî ve VI/XII. yüzyılda yaşamış olan Türk asıllı büyük şairlerden olan Zahîr-i Fâryâbî'nin eserleri ile en güzel örneklerine ulaşmıştır.

Masnû' Kasîde

Arap edebiyatında "bediyye" diye bilinen fakat çok değişik isimlerle tanınan bu edebî tür; İran ve Türk edebiyatlarında daha çok "kasîde-i masnû'a" başlığı altında bilinmektedir. Her bir veya birkaç beyti edebî sanatlardan bir sanata örnek olan ve farklı sayılarda edebî sanatı içeren bu manzumeler üç çeşittir (Değirmençay 2003: 55-57).

1. Her beyti, bir ya da birkaç edebî sanat için tam bir örnek sayılabilecek şekilde bütün edebî sanatları içinde bulunduran kasîde.

2. Tüm beyitlerinde aynı edebî sanata yer verilen kasîde.
3. Birkaç beyitte bir, çeşitli aruz vezni ve kafiye ile bazı mısra veya beyitlerin yazıldığı, onlarda edebî sanatların gösterildiği kasîdedir.

Türk edebiyatında ise kasîde-i masnû'a² örnekleri Arap ve İran edebiyatlarında görüldüğü kadar yaygın değildir. Gelibolulu Sütrü'nin *Bahrü'l-Maârif* adlı eserinden kopya edildiği tahmin edilen ve *Istılâhât-ı Şuarâ* adıyla Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan ve yazarı belli olmayan kitapçığın sonunda eksik olan masnû kasîde vardır. Ayrıca XVI. yüzyıl Türk edebiyatının en önemli şairlerinden Bursalı Lâmi'î Çelebi'nin *Divan* ve *Hüsn ü Dil* adlı eserlerinde 39 beyitlik bir kasîde-i masnû'a dikkati çekmektedir.

Lâmi'î Çelebi ve Kasîde-i Masnû'ası

Lâmi'î Çelebi (ö.938/1532), XVI. yüzyılın dikkate değer şairlerinden biridir. Bazıları telif, bazıları tercüme olmak üzere manzum ve mensur birçok eser kaleme almış; devrinde şair, özellikle düzyazı ustası olarak tanınmıştır. Türkçenin yanısıra Arapça ve Farsçayı da hakkıyla bilip, kırtan fazla kitap yazmıştır. Mehmed Şemseddin, *Yâdigâr-ı Şemsi*'de 60 kadar eserinin olduğunu söyler (1997: 548). Üç ayrı dilde eser verebilecek dil ve üslup zenginliğine sahiptir. Eserlerinin çokluğu ve farklı adlarla anılmasının yanında müstakil eser hüviyeti taşıyabilecek özelliklere sahip eserlerinin (*Divan Dîbâcesi* gibi) de bulunması dolayısıyla, eserlerinin sayısı farklı rakamlarla belirtilmektedir. Mollâ Câmî'nin *Nefehâtü'l-Üns* ve *Şevâhidü'n-Nübüvve* adındaki iki eserini tercüme ettiğinden, kendisine "Câmî-i Rûm" ünvanı verilmiştir.

Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail Bölümü 481 numarada kayıtlı bulunan *Lâmi'î Divânı*'nın mukaddime kısmında incelemeye konu olan kasîde-i masnû'a mevcuttur. Türk edebiyatında yaygın olarak örneklerini göremediğimiz bediyye manzumelerine emsal olması bakımından ele alınan ve 39 beyitten oluşan bu kasîde; Yavuz Sultan Selim'i (1470-1520) övmek için yazılmış bir medhiyedir. Onun adaleti, kahramanlığı, cesareti, yeryüzüne hükmetmesi, halkına olan cömertliği gibi klâsik medhiyelerde de görülen özellikleri sıralanır. Bununla birlikte şiirin her beytinde bir sanat örneği gösterilir. Söz ve manaya yönelik sanatların tatbik edildiği bu kasîde-i masnû'ayı ve orada bulunan sanatları fark edip tanıyabilmek için; metnin eski harflerle yazılı olduğu nüsha düşünülmelidir.

Beyitlerdeki sanatlar başlıklar halinde verildikten sonra, ilgili sanata ait tarifler kısaca sunulmuştur. Şiirde bulunan sanatları günümüz imlâsı ile tespit etmenin zorluğu dikkate alınarak, belirgin kelimeler ve uygulamala-

rın altı çizilmiştir. Bahr-i Remel'in "Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün" kalıbıyla yazılan ve incelemeye konu olan kasîde ve sanatlar şöyledir:

*Hâzîbi kasîdetün müştemiletün bi-sanâyi'î'l-eş'âri 'alâ-bedâyi'î'l-eshâri
mevsûmetün bi-levâmi'î'l-belâgati 'an-metâli'î'l-fesâhati li-muhariri
Mahmûd bin Osmân bin 'Ali el-Lâmi'î afâ'llâhu 'anhûm bi-lutfi'l-a'lâ
(Lâmi'î, v.18b-21a).³*

Hüsnu'l-Matla'i fi't-Tersî'i: Beytin mısralarındaki kelimelerin hepsi, karşılıklı olarak vezin ve kafiye bakımından birbirine uygundur.

Ey Süleymân sarvet ü 'İsî kadem Yûsuf likâ
V'ey Nerîmân heybet ü Hâtem kerem Cemşîd-râ

Tecnîsü Tâmm: : İmlâ ve telaffuz bakımından aynı, anlam bakımından farklı olan kelimeler bir araya getirilmiştir.

Kul olar kul koşarup görse cemâlün hûr-ı 'ayn
Gül gibi gülsen cinân gibi cihân tolar safâ

Tecnîsü Nâkis: Birbirine benzer kelimelerin harfleri aynı, hareketleri farklıdır.

Ay (u) günle kavl olunmuş kularundur mihr ü mâh
Müşterî olalı yıllardur çü 'abd-i müşterâ

Tecnîsü Zâid: İmlâ ve telaffuzları birbirine benzeyen kelimelerin birinin sonunda fazladan bir harf vardır.

Hâk-i râhun baht u devlet çeşmesine âb rû
Ayagun tozı sa'âdet çeşmine kuhl-ı celâ

Tecnîsü Hat: İmlâ ve telaffuzları birbirine benzeyen kelimelerin noktaları farklıdır.

Memleket bir cişmüdür tapundurur rûhı ânun
Saltanat bir çeşmüdür 'adlındurur ana ziyâ

Tecnîsü Mürekkeb: İmlâ ve telaffuzları birbirine benzeyen kelimelerin biri tek, diğeri iki kelimedenden oluşmuştur.

Kârı zâr olur senünle kim iderse kâr-zâr
Tolmayan cânı nevân ile olur cânına vâ

Tecnîsü Mükerrer: Yan yana bulunan iki kelimedenden birincisinin son kısmıyla ikincisinin imlâ ve telaffuzları aynıdır.

Sensün ol 'âdil-i dil ü şâh Skender der bu gün
Çekdi tîg-ı âhenîni sedd-i Ye'cûc-ı belâ

Tecnîsü Mutarref 'alâ-Selâseti Envâ'in: İmlâ ve telaffuzları birbirine benzeyen kelimelerin son harfleri değişiktir. Lâmi'i Çelebi bu beyitte üç çeşit tecnîs sanatı yapmıştır.

Zill-i 'adlün hâris-i âfâkdur âfâtdan
Hârr-ı zulm ü cevr-i devriyçün zihî hoş meltecâ

Kalbü Küll 'ale't-Tarîkayn: Bir kelimedede bulunan harfler tamamen ters çevrilerek başka bir kelime elde edilmiştir.

Menziletde hâke saymaz kâh-ı 'adni işigün
Ferşdür 'izz ü şerefde kadrüne nisbet semâ

Kalb-i Ba'z: Bir kelimedede bulunan harfler kısmen ters çevrilerek başka bir kelime elde edilmiştir. Kalb-i mu'vec de denir.

Dahl ider huld-i berîne kasrunun her suffası
Raks urur havzun içinde mihr ü meh subh u mesâ

Reddü'l-'Acüz ile's-Sadr: Beytin başında bulunan kelime, sonunda da gelmiştir. Bir kökten türememiş, fakat bir kökten türemiş gibi görünen ve anlamca da farklı olan iki kelimededen biri, beytin başında, diğeri sonunda gelmiştir.

Kîmyâ hâsiyyet olsa hâk-i pâyün tan mîdur
Tan budur kim hâk-i pâyün gibi ola kîmyâ

Nev'-i Âhar 'alâ-Tarîki't-Tazammun: Bu beyitte ise reddü'l-'acüz ale's-sadr sanatı yapılırken; birinci mısraın ilk kelimesi olan "iştirâ"nın harfleri yer değiştirmiş ve "irtişâ" kullanılmıştır.

İştirâ'-i kadr için zer harc ider kupunda şems
Bâb-ı lutfun gerçi kim meftûhdur bî-irtişâ

Nev'-i Âhar 'alâ-Tarîki Kalb-i Müstevî: Reddü'l-'acüz ale's-sadr sanatı icra edilirken, ilk kelimenin son hecesi sonda tekrarlanır.

İlticâ itse aceb mi işigüne hâss (u) âm
Kim cihânda yok ânun gibi dahi emn üzre câ

Cem' u Tefrîk: Şâir, iki veya ikiden fazla anlamı bir hükümde topladıktan sonra onların farklı şeyler olduğunu söylemesidir.

İsterem dün gün adûn ile tapuna ola yâr
Sana kadr ü 'izzet ona mihnet ü derd ü belâ

Nefy ü İsbât: Bir konuyu olumsuz özelliği ile ele alıp, sonradan ispat etmek demektir.

Yokdurur devründe hûnîn ciger illâ kadeh
Düşmedi 'ahdünde bir nâlân meger yerbut sirâ

Teşbih-i Mutlak: Beyitte, teşbihin dört unsuru, benzeyen, benzetilen, benzetme edatı ve benzeme yönü açık olarak bulunmaktadır.

Subh-veş sancag açup gün gibi salsun tîg-ı zer
Heft iklimidür tersün-i sihr-i tesr diyince hâ

Teşbih-i Meşrût: Teşbihte şart bulunmaktadır.

Bahr okurdum tab'una bahr olmasa sâyil-i nihâd
Kân dir idüm keffüne kân olsa ger ehl-i sehâ

Teşbih-i Te'kid: Benzetme sanatında teşbih edatı söylenmezse teşbih-i müekked/te'kid olur. Bu sanatlar daha makbuldür.

Belki feyzün dehşetinden bahr olupdur bî-karâr
Belki cûdun mihnetinden kân düşüpdür bî-nevâ

Teşbih-i İzmâr: Teşbih, açık olarak belirtilmemiş; işitenin dikkat etmeden benzetmenin varlığını anlayamayacağı şekilde getirilmiştir.

Çünkü destün ebrdür hasmun bî-cûndur eşk-bâr
Çünkü deryâdur dilün 'âlem neden pür-mâcerâ

Teşbihü Tafdîl: Methedilen, önce bir şeye benzetilmiş sonra ondan daha üstün tutulmuştur.

Âsitânun çerh-i a'zamdur velî bî-inkılâb
Tal'atun bir sems-i tâbândur togar subh u mesâ

İltifât: Bir belâgat terimi olarak sözü birinci, ikinci veya üçüncü şahıs kiplerinden biri ile ifade ederken diğer bir kipe nakletmektir.

Kapuna yüz sürdügiçün buldı bu kadri güneş
Ey güneş hoş südde-i 'ulyâya itdün ittikâ

İyhâm: Şüpheyeye düşmek veya düşürülmek anlamına gelir, gerçek veya mecâzî anlamları taşıyan kelime veya tamlamanın uzakça anlamını kastetmektir. Tevriye de denir.

Feyz-i ihsânun ider dürri sadef içre yetîm
Neşr-i eltâfun kılur butsân-ı dehri pür-nevâ

Muhtemilü'z-Ziddeyn: Telvîhât sanatlarından olup, bir sözün iki taraflı, yani hem medhe hem de zemme yönelik olabilecek tarzda söylenmesidir. Bu sanata Tevcîh de denilir.

Bulmadı kapun gibi çerh-i felek bir âsitân
Görmedi tapun gibi devr-i kamer bir pâdişâh

Te'kidü'l-Medh bimâ-Yüşbihi'z-Zemm: Birini eleştiriyormuş gibi görünüp, onu aslında övme sanatı.

Sâye-i 'adlünde râhat-ı 'âlem illâ sîm ü zer
Dest-i cûdundan perîşân olup eyler iştikâ

Müste'âr-ı Hâlis: Alışılmamış istiârelerdir. Ancak seçkin insanlar tarafından anlaşılabilir istiâre-i hâsiyye/istiâre-i garibiyedir.

Gülşende bir semen-ber câriye âb-ı revân
Hıdmetünde bir yumuş oğlanıdur bâd-ı sabâ

Müste'âr-ı Tahyîli: Kapalı istiârenin olduğu yerde sözün gerçek anlamının kullanılmadığını göstermek için yazılır.

Kuş olup pervâz iderse âsumâna düşmenün
Çengelü'l-haffâr-ı kahrundan kaçan olur rehâ

Müvecceh: Vech-i Şebeh, beyan terimlerinden olup, benzeyen ile benzetilen arasındaki ilişkiden doğan sanattır. Yani benzeme yönünü anlatan sözdür.

Kopdı cûdundan yüregi geldi k'ânun agzına
Nitekim kahrın sadâsından 'adûnun Husrevâ

İrsâlû'l-Mesel: Bir fikri ispat için misal getirmektir. Bunun için atasözü veya hikmetli bir söz delil olarak kullanılabilir. İrâd-ı Mesel de denir.

Lutfun ile 'âlemi sîrâb idersün tan mıdır
Sebzeler nîsan ile lâ-büd bulur neşv ü nemâ

İrsâlû'l-Meseleyn: Aşağıdaki beyitte iki fikrin iki örnekle yorumlandığı sanattır.

Bir fütüvvet çeşmesi yüz bin günâh âlûdeyi
Bir mürüvvet çeşmesinden bahr olur yüz Kerbelâ

İştikâk: Bir kök ile bir kökten türemiş bir veya daha fazla kelimenin aynı ibarede bulunmasıdır.

Dûd-ı âhı kimsenün eflâke memdûd olmadı
Tîgun urdı tal'at-ı dehre virelden rûşenâ

Su'âl u Cevâb: Metinde soru ve cevap bir arada bulunur. "Dedim-Dedi" şeklindeki manzumelere benzer.

Tâlî'ümde çok nuhûset var didüm bir kâmile
Didi kim olmak dilersen devletiyle âşinâ

Münkatı'u'l-Hurûf: Muvassal/Mevsûl sanatının zıddı olup, sadece birbiri ile bitişmeyen harfler ile beyit yazılır.

Rûy-ı zerd ü zârun ur dilden der-i Dârâ vü dâr
Ârzû-yı dâveri derdine zer-dürür devâ

Mevsûlü'l-Hurûf: Meânî terimlerinden olup, yalnız bitişen harflerden oluşan kelimeler ile yapılır.

Memleket zabtına sensin müstahakk-ı saltanat
Kim cemî'-i halka fazlun ş'u'le-i şems-i duhâ

Mu'ammâ der-İsm-i Selîm Şâh: Çözümlemesi halinde bir şahsın isminin çıktığı bilmececi. Bu dizelerde ise farklı metotlarla Sultan Selim'in ismi bilmece olarak verilmiştir. Çözümlemesi değişik tekniklerle yapılmaktadır.

Bagladı dil mihrüne halk-i cihân iy bahr-i cûd
Sana her şâh-ı diyâr olsa 'aceb mi hâk-i pâ

Tensîku's-Sifât: Bir şahsı veya bir şeyi peşpeşe sıfatlarıyla zik etmektir. Bu beyitte sultanın adaleti, cömertliği, kızgınlığı, gücü sıralanmıştır.

Husrevâ sana bu devr içre müsellemdür bu gün
Dâr ü gîr ü 'adl ü dâd ü haşmet ü cûd u sehâ

Tebyînü'n-Neseb: Medh edilen kişi ki; bu kasîdede Yavuz Sultan Selim'dir. Onun nesebi, soyu ile ilgili bilgi verilir veya açıklanır.

Mefharisin Âl-i Osmânun eyâ 'âlî-nijâd
Bir halefsin kim selef-i rûhını kıldun pür-safâ

Hüsünü'l-Mahlas: Şair övdüğü kişi ile birlikte isim veya mahlasını güzel ve sanatlı bir şekilde ifade eder.

Sen Muhammed âyet ü Haydar dili medh iden
Lâmi'i Selmân degül Hassân olursa Husrevâ

Hüsünü'l-Makta' fi'd-Du'â: Kasîdenin sonu, çok güzel ve edebî bir şekilde tamamlanır ve dua edilir.

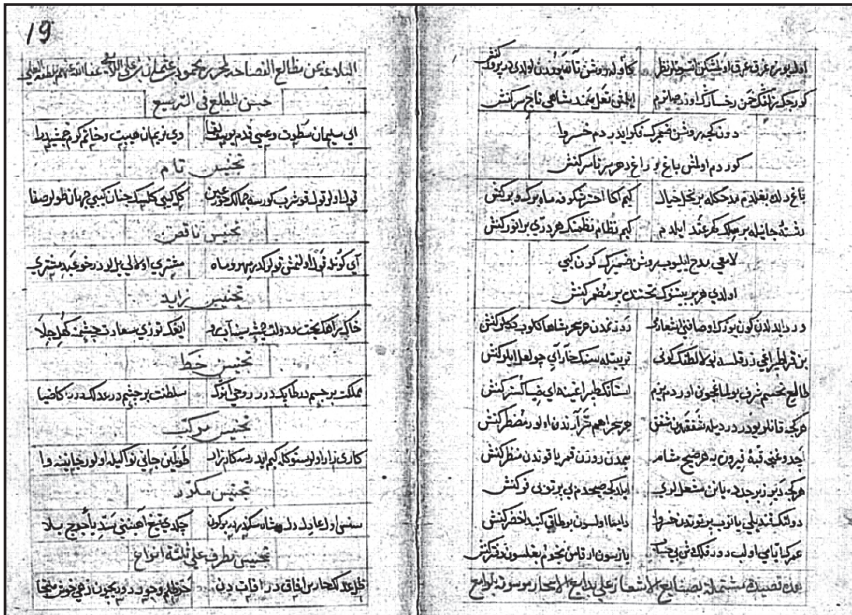
Nûra gark itdükçe dehri mihr ü meh şâm u seher
Tal'atun âyînesinden âlem olsun pür-ziyâ
Düşmenün bağrın eritsün şem'-veş kahrün odı
Devletün kandîli virsün tâ dem-i mahşer senâ

Sonuç

Arap, İran ve Türk edebiyatında farklı isimlerle anılan ve belâgat ilmi içerisinde değerlendirilen bediyyeler; farklı içerik ve farklı adlarla kullanılmıştır. Türk edebiyatında medhiyelerden birkaçı bu özelliği taşımaktadır. Kaside-i masnû'a başlığında toplanan sanatlı şiirler, lafız, mana ve cinas sanatlarının örnekendirildiği eserlerdir

Edebiyat bilgi kitapları ve mazmunlarla ilgili eserlerde sanatkârane örnekleri görülen edebî sanatların bu tür kasidelerde farklı bir anlayışla ele alınmış olması önemlidir. Türk edebiyatında bu çeşit eserlerin varlığının bilinmesi ve tanıtılan örneklerin araştırmacıların görüşüne sunulması, hem edebî eserler ve hem de edebiyat tarihi açısından gereklidir.

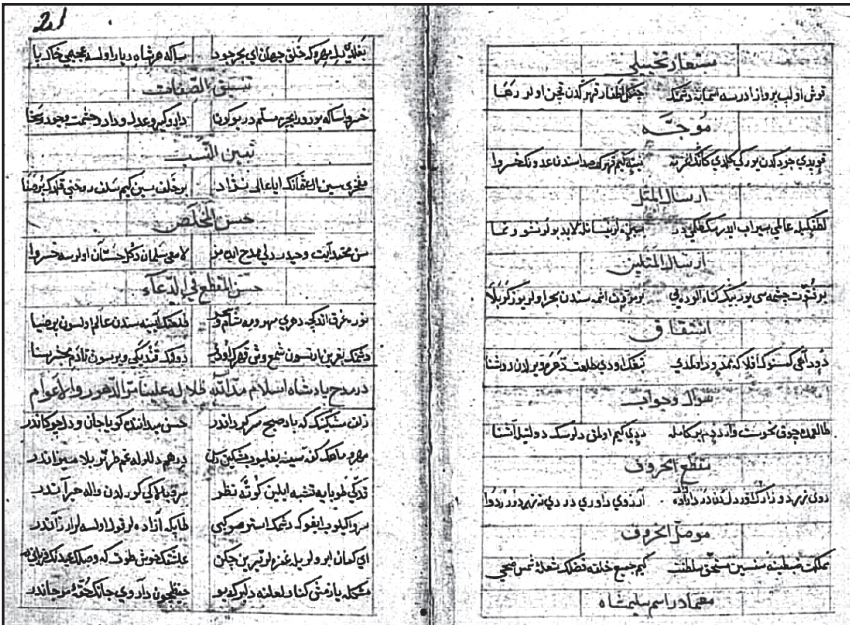
Kaside-i Masnû'a-Lâmi'i Çelebi Divânı, 18b-19a.

Kasîde-i Masnû'a-Lâmi'î Çelebi Divânı, 19b-20a.

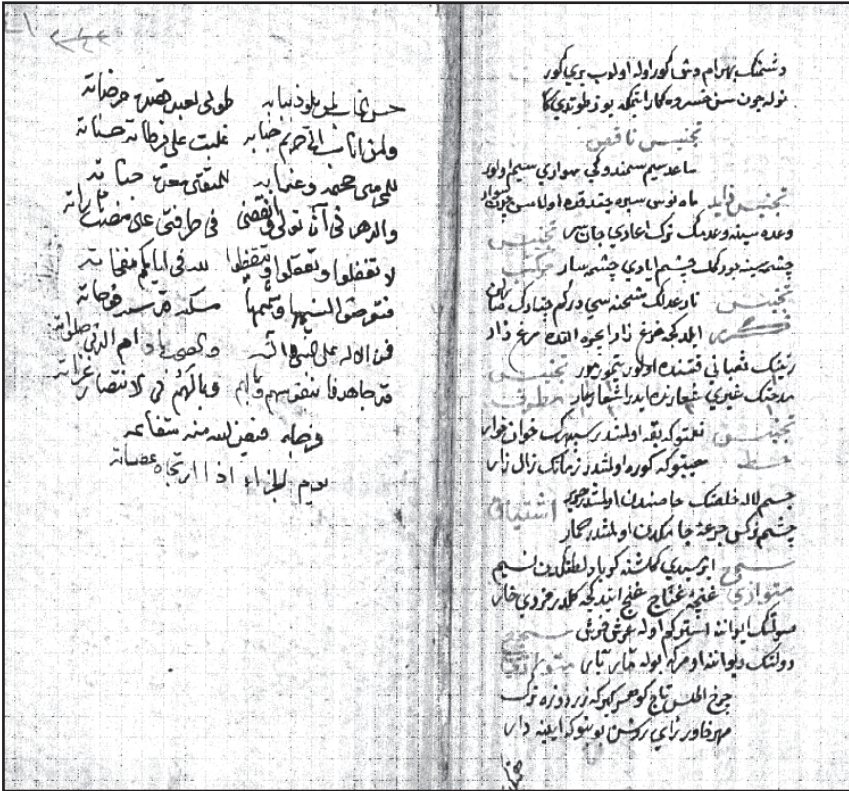

Kasîde-i Masnû'a-Lâmi'î Çelebi Divânı, 20a-21b.

Masnû Kasîde, Istilâhât-ı Şuarâ, 240b-241a.

Açıklamalar

- ¹ Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi, Ulucami 3518/16'da kayıtlı olan *Istılabât-ı Şuarâ* adını taşıyan, kime ait olduğu belli olmayan eserin 240 ve 241. yapraklarında 12 beyitlik eksik Kasîde-i Masnû'a mevcuttur. Divan edebiyatında bu sanatlı kasidelerin ayrıca tespiti ve araştırılması gerekir.
- ² Edebiyatta kasîde-i masnû'a, masnû' kasîde, kasîde-i tersi', bedi'yye, bedi'yyât adlandırmaları birbiri yerine kullanılmıştır.
- ³ Mahmûd bin Osmân bin 'Ali el-Lâmi'i (Allah yüce lütfu ile onu affetsin) tarafından yazılan bu kasîde; sihrin estetiği olarak isimlenen şiirin bütün sanatlarını ve fesâhatten doğan belâgatin parıltılarını içermektedir.

Kaynaklar

- Değirmençay, Veyis (2003). "İran Edebiyatında Bedi'yye Veya Kasîde-i Masnû'a", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 22: 55-70.
- Kepecioğlu, Kâmil (2009). *Bursa Kütüğü*. C. 3. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi.
- Kılıç, Hulusi (1992). "Bedi'yyât", *DİA İslâm Ansiklopedisi*. C. 5: 323-324.
- Lâmi'i Çelebi. *Dîvân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Böl. No .481.
- Mehmed Şemseddin (1997). *Yâdigâr-ı Şemsî I-II*, Haz. Mustafa Kara-Kadir Atlansoy: Bursa: Uludağ Yay.

The “Bedîyye” in Literature and the Analysis of a “Kasîde-i Masnû’a”

Sadettin Eğri*

Abstract

The “bedîyye”, which is widely found within the context of Islamic civilization in Arabic, Persian and Turkish literature, is a poem in the form of a “kasîde”, where each couplet provides examples of various figures of speech. These poems, which are also called “kasîde-i masnû’a”, were also a part of pre-Islamic Arabic literature, and they were first written for the purpose of praising the Prophet Muhammad. The bedîyye, which often includes more than 400 couplets, became an area of study under the title “bedîyyât” during the Abbasid era. In time these poems began to be produced in Persian literature too, and they started to have different themes. Turkish Literature, on the other hand, does not include so many examples of this type. A good example to analyze in order to gain an understanding of these works is the “kasîde” by Lâmi’î Çelebi, who exemplifies in his poem the use of a different figure of speech in each of his couplets.

Keywords

Rhetoric, bedîyye, bedîyyât, kasîde-i masnû’a, Lâmi’î Çelebi

---

* Assist. Prof. Dr., Uludag University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature - Bursa / Turkey
sadettin@uludag.edu.tr

Место бедийе в литературе и анализ касиды масну'а

Садеттин Эгри*

Аннотация

Бедийе, распространенное в арабской, иранской и турецкой литературе в рамках исламской цивилизации, является касидой, в каждом бейите (двустийше) которой приводятся образцы литературного искусства. Касиды (касиде-и маснуа) как образцы литературного искусства существовавшие в арабской литературе еще и в доисламский период, получили свое развитие в целях восхваления Пророка Мухаммеда. Эти поэтические произведения, содержащие более четырехста бейитов (двустийши), в период Аббасидов были преобразованы в науку «бедийят». Со временем появившиеся и в иранской литературе эти произведения искусства получили свое развитие в различных областях. В турецкой же литературе достаточно мало таких примеров. Являющаяся образцом литературного искусства касида знаменитого искусствоведа XVI века Лами'и Челеби представляет собой хороший пример для изучения такого рода произведений. Лами'и Челеби в каждом бейите (двустийше) своей касиды применил примеры литературного искусства.

Ключевые слова

риторика, бедийе, бедийят, касида масну'а, Лами'и Челеби

---

* Док., университет Улудаг, факультет естествознания и литературы кафедра турецкого языка и литературы – Бурса / Турция
sadettin@uludag.edu.tr